

Dienst van Schrift en tafel. Zondag 17 februari 2019, zesde zondag van Epifanie

10.00 uur in de Willem de Zwijgerkerk Amsterdam.

Tekst: Esther 7 (vertaling Henk Jagersma met een enkele wijziging cursief afgedrukt)

Inleiding:

Wat een schitterend verhaal is het toch, dat verhaal van Ester!

En vooral ook zo schitterend *verteld*.

Een verhaal als een toneelstuk waar je naar kijkt!

De verteller doet er alles aan om zijn doel met dit verhaal te bereiken.

Alle verhaaltechnieken, alle vertelkunsten

– herhalingen, overdrijvingen, grappen en shockeffecten-

alles zet hij in om het maar zo goed mogelijk in te prenten....

Wat wil hij inprenten?

Kijk, hij leefde zeer waarschijnlijk in de 2^e eeuw vóór onze jaartelling.

Dat was een tijd waarin de vervolging van de Joden actueel was.

Maar, het was natuurlijk veel te riskant om zijn verhaal

in *die* situatie in zijn eigen tijd te plaatsen.

Daarom situeert hij zijn verhaal een paar eeuwen *eerder*,

in de tijd van de Perzische overheersing.

Hij probeert, dat wat hij vertelt,

zo historisch en authentiek mogelijk te laten zijn.

Hij verwerkt in zijn verhaal allerlei elementen uit de Perzische cultuur,

gewoonten en gebruiken, zelfs Perzische woorden, net echt!

In *die* vreemde cultuur leefden de Joden die daar ooit heen weggevoerd waren.

Daartegen moesten zij bestand zijn en proberen vroom te leven

gehoorzaam aan God. Terwijl God nergens genoemd wordt in dit boekje.

Dat is wat de verteller ons wil inprenten:

als je God nergens tegenkomt, dan ben *jij* degene die God representeert, God tegenwoordig stelt.....

Maar *ook* en natuurlijk en *vooral* is dit boekje een *waarschuwing*:

Wees er van bewust dat het Joodse volk altijd bedreigd is, altijd gevaar loopt te worden onderdrukt, vervolgd en vernietigd...

Vandaag lezen en overwegen we hoofdstuk 7.

Hier gaat het over drinkfeest nummer 6.

Samen met het 5^e drinkfeest, daar ging het vorige week over,

zijn we op de helft van de 10 drinkfeesten aangekomen.

En precies hier, in het midden, komt er een keerpunt,

een ommekeer in het verhaal!

De dreiging voor de Joden is in de vorige gedeelten breed uitgemeten,

nu, hier, gloort er hoop! Eén mens, Ester, messiaans meisje, doet wat goed is...

Ina Feitsma leest de tekst!

Overweging

*'Ik weet niet hoe ik moet uiten wat er in me omgaat,
ik weet alleen dat mijn hart breekt van machteloze wanhoop en pijn.
Dieper dan ooit tevoren voel ik me er tegenwoordig van doordrongen
dat ook ik een van hen ben die zich machteloos maar niet weerloos
moeten laten uitmoorden, ook al deel ik hun lot niet-
en niet alleen voel ik me één met hen, ik voel ook hoe lief ze me zijn,
hoe ik bij hen hoor.....*

.....

*Ik ben een Jodin, ik voel me een Jodin.
En daarom snijdt het lijden van hen bij wie ik hoor
Me als een vlijmscherp mes door de ziel.'*

Dit schrijft de dichteres Hanny Michaëlis op 22 mei 1943
tijdens haar onderduikperiode, in haar oorlogsdagboek.

('De wereld waar ik buiten sta ')

En het klinkt als een verre echo van wat Ester zegt
in de tekst van vanmorgen.

Esters stem is net zo bewogen, ze is net zo ontroerd
als zij voor het eerst aan de koning bekent dat zij Jodin is,
dat zij ook hoort bij het volk dat verkocht is:
'verkocht' – zegt ze- 'om mij en mijn volk,
om *ons* te verdelgen, te doden en te gronde te richten.....'

Wat is dat toch, dat gruwelijk verschijnsel van steeds weer opnieuw
opkomende haat tegen de Joden in de geschiedenis, wereldwijd?

U mag best weten dat ik heb gearzeld
of we het daarover moeten hebben vanmorgen
want het is een ingewikkelde zaak.

In de afgelopen zondagen dat we hier over het boekje Ester spraken,
is het woord *antisemitisme* – haat tegen het Joodse volk- wel genoemd,
maar *daar* is het bij gebleven;

nu wil ik er wel iets over zeggen:

want ik heb de indruk dat het in NL, weer de kop opsteekt;
niet zo zeer in Islamkringen

zoals jaren geleden opvallend was, maar ook elders.....

Of ... is het alleen maar een soort onverschilligheid
als er mensen zijn die geïrriteerd raken

als het over de tweede wereldoorlog

gaat en over de Shoah, de geörganiseerde massale uitroeiing
van de Joden in die tijd' dan hoor ik ze zeggen:

'nee, hè, niet wéér over de oorlog en de Joden...'

Onverschilligheid of niet, het *steekt* mij!

En nu is er binnen de PKN ook een discussie gaande die me aan het denken zet en *u* hoop ik ook.

Afgelopen september heeft de groep theologen met de naam '*Op goed gerucht*', samen met de 'Vereniging van Vrijzinnige Protestant' in een manifest voorgesteld om in de kerkorde van de PKN niet meer te spreken over de roeping van de kerk tot 'onopgeefbare verbondenheid met Israël' En het is duidelijk waar dat vandaan komt en dat begrijp ik ook. Want bij 'Israël' denk je niet alleen aan het Jodendom maar ook aan de huidige *staat* Israël en dan denk je *ook* aan de harde Israëliische politiek gericht *tegen* de Palestijnen. En waar is dan onze solidariteit met de Palestijnen en de Palestijnse Christenen?!

Dat is de ingewikkeldheid.....

Maar het raakt me als de vertegenwoordigers van de Liberaal Joodse Gemeente op dit manifest reageren met de vraag 'of zij nu weer in de steek gelaten worden', het treft mij pijnlijk dat zij zeggen het te ervaren 'als kantelende sympathie voor de Joden in NL.'

Ik hoop wel dat ze eruit komen als ze, zoals beloofd, zich met elkaar hierop bezinnen en gaan overleggen: de PKN *met* de schrijvers van het manifest, de liberaal Joodse gemeente en de vertegenwoordigers van de Palestijnse christenen in Nederland.

Laten we weer naar 'Esther' gaan, wat zegt ze ons nog méér dan dat we op onze hoede moeten zijn voor de altijd weer opkomende *absurde* haat tegen de Joden?

Ik zie de scène die we lazen voor me: daar zitten ze weer bij elkaar: Haman en koning Ahasveros en koningin Ester, een besloten feestje waar zij iets gaan beklinken! De wijn vloeit weer rijkelijk! Voor deze bijeenkomst heeft Ester veel moed verzameld en ze heeft het ook grondig voorbereid. We zagen dit zelfde kleine gezelschap al eerder: (hfdst.5) ook op een besloten feestje. Ester was met gevaar voor haar eigen leven, naar de koning gegaan om hem en Haman persoonlijk uit te nodigen! Ook toen al de vraag, tot twee keer toe, van de koning aan Ester 'wat je maar wilt, *alles* wat je wilt lieve schat,

de helft van mijn koninkrijk, gouden bergen...'
hij belooft haar dat allemaal te geven.
Hij is zo langzamerhand ook wel benieuwd geworden
waar het over gaat, *wat* ze toch vragen wil!
Maar Ester durfde het *toen* niet te vragen,
ze vroeg alleen maar om nog zo'n
wijndrinkfeestje met z'n drieën..... en dat is nu!
Niemand weet dat zij tot het Joodse volk behoort,
dat ook *zij* de dood zal vinden als het besluit wordt uitgevoerd
waar Haman om vroeg, dat heel het Joodse volk vernietigd moet worden...
Ze had kunnen zwijgen, dat had ze oom Mordechai ook beloofd,
maar dat kan ze niet, ze is solidair...

Ze kiest zorgvuldig haar woorden, Ester.
Ze spreekt niet al te afstandelijk tegen de koning ,
zoals de etiquette eigenlijk voorschrijft, maar op deze manier
herinnert zij de koning aan hun persoonlijke band;
ze spreekt ook over zichzelf als 'ik' en 'mijn leven',
over de dreiging die er voor haar persoonlijk is, over haar angst,
zij hoort ook bij dat volk, bij die Joodse gemeenschap.....

Het *werkt!* haar strategie:
Koning Ahasveros springt overeind en zei en hij zei
tegen koningin Esther en stottert er van en roept woedend:
'wie is dat, waar is hij?' die haar en haar volk geweld wil aandoen?

Toch eigenaardig..... Er helemaal niet aan gedacht
dat hij *zelf* 't bevel heeft gegeven
tot het uitroeien van de Joden in heel zijn rijk,
dat hij zelf het plan van Haman heeft goedgekeurd.
Hij had er met Haman nog een goed glas op gedronken,
er weer een mooi drinkfeest van gemaakt.....
Totaal vergeten.

De verteller laat ook hier weer zien hoe *dommig*, karikaturaal *dom*,
deze Ahasveros is.

De schrijver zet hem neer als een wispelturige en onberekenbare

machthebber zoals we die vandaag ook nog kennen
en die ook vandaag zo veel mensen schaadt.

Misschien heeft u dat ook, maar ik denk altijd, als ik over iemand lees
die moedig en dapper is: 'zou ik dat ook durven?'
Zouden wij doen wat Ester deed?
Op de plaats waar je je al dan niet toevallig bevindt,

je krachten en misschien wel je moed der wanhoop
inzetten voor wat *goed* is?!

Ik denk aan mensen, b.v. klokkenluiders, mensen die misstanden in hun bedrijf
of bij de overheid melden en daarmee groot risico lopen,
hun baan kwijt, de haat van de collega's over zich heen krijgen,
soms met de dood bedreigd worden....

Je kunt ook moedig zijn bij veel kleinere, dagelijkse gebeurtenissen:
als je in een gezelschap bent waar men zich vrolijk maakt over iemand anders
of, die iemand wordt afgebrand, bespot en belachelijk gemaakt,
dat je het dan voor die persoon opneemt en hem of haar verdedigt
en iets positiefs zegt

Je moet soms over iets heen stappen om iets *goeds* te doen,
het kan je iets *kosten*..... natuurlijk aarzel je,
dat deed Ester ook, maar als je de eerste stap doet,
dan volgt de rest vanzelf en neem je het risico!

Wat er nu volgt is snel verteld: Ester wijst Haman aan als de oorzaak
van haar angst en zorg om haar volk..... en nu zijn de rollen omgedraaid:
eerst waren het de koning en Haman tegenover koningin Esther,
nu zijn het de koning en de koningin tegenover Haman
en Haman voelt dat meteen....

Wanneer de koning woedend wegloopt (naar buiten)
dan gaat Haman *niet* achter hem aan,
maar hij gaat naar Ester om te smeken voor zijn leven.
De verteller wil de schurk in dit hele verhaal zo slecht mogelijk afschilderen,
en wij als 'publiek' moeten ons verkneukelen om de afgang van deze Haman:

Weet u nog: Há, wat was dat een grap, hij dacht dat de koning *hem* had willen
eren, maar het ging om Mordechai!
En hij moest zelf voor Mordechai uitlopen en hardop
mooie dingen over hem roepen!!!

Há, nu *weer* zo'n grap: Haman wil zijn smeekbede aan Ester kracht bijzetten.
Hij valt bij haar ligbed neer, maar de koning die weer binnenkomt ziet dat...
en de koning beschuldigt hem van oneerbare bedoelingen... net goed!!!!
Há. Een nog veel grotere grap: de schurk Haman heeft een galg opgericht voor
een goede man als Mordechai, maar nu, nu is die galg voor hem zelf!
Er wordt al een doek over zijn gezicht gedaan,
het gezicht van de ter dood veroordeelde.....
Net goed: 'wie een kuil graaft voor aan ander valt er zelf in.'
Zó, zó gaat dat met schurken en dat moet een troost zijn.

De woede van de koning is bedaard.
En, Ester? zij is nog niet gerust, zij zal *nog* een keer naar de koning moeten,

maar het hoge woord is er uit!
Esther, messiaans meisje, ze heeft zich ingeleefd in het lijden
dat haar mensen te wachten stond;
ze heeft het *meegevoeld*, de angst en de spanning en het grote onrecht;
daar begint het immers mee?!
Pas als je de verontwaardiging en de woede en de pijn voelt
die een ander wordt aangedaan, dan pas begin je moed te verzamelen,
dan pas kun je wezenlijk solidair zijn.....

Het boek Ester is nog niet uitgelezen,
er zullen nog meer wijndrinkfeesten volgen.

En wij, wij gaan ook wijn drinken. De wijn die het hart verheugt.
De wijn die nu, bij het delen van brood en wijn,
symbool staat voor Jezus Messias, onze Heer.
Hij die solidair was tot de laatste grens,
solidair met *ieder* mens,
met de grote en kleine Hamans, met de Ahasverossen en
met de grote en kleine Esters in deze wereld en onder ons,
solidair tot de laatste grens, solidair met *ieder* mens,
met u en met jou en met mij. Amen

ds. Arnoldien van Berge